

Vrijheidsverhalen

Buurtproject Herdenken & Herinneren
Stadionbuurt 2020

Vrijheidsverhalen

Buurtproject Herdenken & Herinneren
Stadionbuurt 2020

Stadsdorp
Olympia

Elout.
Decentrale bestuursinstelling

✘ Gemeente
✘ Amsterdam
✘ Zuid

 Odensehuis

Over de verhalen in het Vrijheidsverhalenboekje 2020

Net als voorgaande jaren zijn we met groepen kinderen door de buurt gaan wandelen om sporen van de Tweede Wereldoorlog te zoeken. Ook hebben we stilgestaan op plekken om verhalen te horen over onze buurt. Verhalen van 75 jaar geleden. Soms van nog langer geleden. Maar ook van nu.

We zijn ook op zoek gegaan naar mensen die in deze tijd een verbindende rol spelen tussen mensen en groepen in onze stad. Allerlei onderwerpen kwamen in die gesprekken aan bod: Wanneer voel je je veilig? Hoe kunnen we ervoor zorgen dat het veilig blijft? Hoe kan je gebruikmaken van de kansen in de stad? Wat is vrijheid? Wanneer voel je je vrij? Hoe werk je samen aan een goede toekomst? Hoe kunnen we gezellig en blij samenleven in onze stad?

De kinderen zijn dus gaan praten met buurtbewoners. Buurtbewoners vertelden over wat zij hebben meegemaakt. En over waar zij zich voor willen inzetten om van Am-

sterdam een Mokum te maken. (Mokum is de koosnaam die eens door Joden aan Amsterdam werd gegeven omdat zij zich hier veilig en thuis voelden.) In deze tijd gaat het om een Mokum voor alle Amsterdammers, in hun grote verscheidenheid.

Dit boekje is een bundeling van de verslagen van die wandelingen en gesprekken. Soms word je zo geraakt door ontmoetingen en verhalen dat je die nooit meer vergeet. Deze verhalen laten dat zien.

Daarnaast hebben we Joke de Jonge gevraagd met een groepje kinderen uit groep 8 van de Eloutschool korte teksten te schrijven over waar en hoe zij zich veilig voelen – of niet. Joke is kinderboekenschrijfster en schrijfcoach. Zij woont in de buurt.

Fijne plek met mijn familie
Ik vind bij mij in huis een fijne plek, als ik met mijn familie ben. Ook op school voel ik me veilig, want daar zijn mensen en kinderen die ik echt kan vertrouwen.
Lorraine, 12 jaar

De teksten zijn te vinden tussen de verschillende verhalen.

Dit jaar koos het Nationaal Comité 4 en 5 mei Amsterdam voor het thema 'Amsterdam als familie'. De foto van zo'n Amsterdamse familie, die in *Het Parool* werd gepubliceerd, is in het midden van dit boekje afgedrukt op blz. 24/25.

De fotograaf is Michiel van Nieuwkerk, onderzoeker Jeroen Slot bracht de stad terug naar 100 personen.

Over de foto van de 100 Amsterdammers

Elke persoon op de foto staat voor 1 procent van de bevolking van de stad.

Burgemeester Femke Halsema kijkt ernaar en zegt dan:

'Hé, daar zit Job' (oud-burgemeester)

'En Touria staat er ook op' (wethouder Kunst en Cultuur)

'Het optimisme valt me op'

'De mensen kijken verwachtingsvol'

'En ik zie vooral dat je mensen niet te makkelijk in hokjes kunt indelen. Dat is heel prettig'

'Deze foto bestrijdt de gemakzucht van identiteitspolitiek'

'... binnen de Ring en vooral in de binnenstad een oase voor heel welvarende mensen en daarbuiten de mensen aan wie de welvaart voorbijgaat'

'Mensen moeten elkaar blijven ontmoeten. Op de foto zie je de rijkdom van de stad: wat je krijgt als je alles weer bij elkaar voegt'

Bron: *Het Parool* 4 mei 2019

FOTO TESKA OVERBEEKE

Elly is 95 jaar – Ooggetuige

Kamp Vught – Kamp Auschwitz
en verder kamp na kamp
het waren er acht en toch ...
ik heb geluk gehad
geluk dat ik nog leef
dat ik nog zo helder ben
dat er zoveel lieve mensen zijn
eerst ben ik in
Kamp Vught gekomen
daar leerden we
het is door Philips gekomen
we hadden alles geleerd in Vught
we waren bruikbaar
fabrieksarbeiders
goed opgeleide werkkrachten
na Auschwitz in een kamp met Duitse arbeiders
niet-joods – daarom brandden er kachels
mijn man overleefde de oorlog ook
we zijn op de Marathonweg gaan wonen
na de oorlog
hij is 86 jaar geworden
ik mis hem nog elke dag
vriendelijke ogen kijken mij aan
ik haat niet
we moeten liefde delen
met kinderen praten
dat heb ik vaak gedaan
ook op de school van mijn kleinkinderen
er is zoveel liefde om te delen
zelfgemaakte pindakoekjes bij de koffie
de straat en de burens – we kennen elkaar
in de zomer eten we samen buiten
de burens, het is fijn als ze thuis zijn
dan voel ik me veilig

Bevrijding: een feest voor iedereen?

Buurtwandeling met de jongeren van Combiwel op 25 februari en met groep 8 van de Eloutschool op 4 maart 2020. Samen met de vertellers Riet van Wees, Paul Heerink, Frans Schouwenaar en Christine de Pee. Zie je ons daar lopen, in de zon. Zo fijn dat hij schijnt!

We wandelen naar de Lomanstraat. Daar maken we eerst eens even kennis met elkaar.

Struikelstenen

We gaan op zoek naar struikelstenen. Ja, die liggen hier echt. De eerste leerlingen lopen er dwars overheen, maar gelukkig vinden we de eerste op tijd. Vlak bij de hoek lezen we op een steentje in de stoep: Hier woonde Franciska Szper-Korngold. Zij is vermoord in Theresienstadt op 2 maart 1945. Ze was 89 jaar oud.

Daar zijn we wel even stil van.

Paul vertelt over struikelstenen. Een Duitse kunstenaar maakt ze, om op de plek waar mensen woonden die 'onvrijwillig weggevoerd werden' een steen te leggen die je daar niet verwacht; je struikelt er bijna over. Deze stenen liggen overal in Neder-

land en ook in andere Europese landen. Zo worden deze mensen herdacht. En het helpt ons herinneren: dit mag nooit weer gebeuren.

Straks zullen we er nog meer zien.

Terwijl we verderlopen vult juf Marion aan: 'Kijk ook maar eens op het Waterlooplein. Dat was in de Tweede Wereldoorlog een verzamelplaats bij razzia's. Mensen werden in de hele stad opgepakt en vanaf daar weggevoerd, gedeporteerd.'

We komen aan op de Koninginneweg. Riet vertelt dat zij op nummer 178 heeft gewoond. Bij mensen die in de Tweede Wereldoorlog waren ondergedoken bij haar ouders op de boerderij, buiten de stad. Zij hebben de oorlog overleefd. Riet was blij dat ze bij hen kon wonen. Zo kon zij makkelijker naar school. Anders zou ze elke dag heel ver hebben moeten fietsen.

Monument op de Amstelveenseweg

We slaan rechtsaf naar de Amstelveenseweg. Daar staat bij de ingang van het Vondelpark een speciaal monument: er staan namen op van mannen die op 7 mei 1945 nog zijn doodgeschoten. Dus vlak ná de bevrijding. Door Duitsers, die werden aangehouden door verzetsstrijders. De Duitsers werden daar boos over en schoten, ook op bewakers die aan de overkant gevangenen wegbrachten.

Christine vraagt om eens goed te kijken naar het monument: we zien vier namen staan, maar er werden vijf mannen vermoord. De vijfde naam werd er vlak voor de onthulling van het monument afgehaald. Ze dachten dat hij fout was in de oorlog. Maar dat bleek niet zo te zijn. Gelukkig is het weer goedge maakt: hij heeft nu een eigen naambordje dat naast het monument hangt.

In een van de verhalen uit deze bundel wordt nog veel meer verteld over wat op deze plaats gebeurde. En wat dit allemaal heeft betekend voor de kinderen van de vijf mannen. Want stel je maar eens voor: zij hadden géén bevrijdingsfeest. Voor hen brak juist een heel treurige tijd aan want hun vaders waren dood.

Elk jaar op 4 mei wordt hier de Amstelveenseweg afgezet, er mag geen verkeer door. Zo kunnen veel mensen bij de herdenking zijn.

Er wordt dan altijd een verhaal uit dit boekje voorgelezen. Helaas kan dit jaar de herdenking niet doorgaan. Op een ander moment zal wellicht nog uit dit boekje voorgelezen worden.

Gevangenis aan de Havenstraat

We staan daarna stil bij de voormalige gevangenis aan de Havenstraat (bij het Haarlemmermeerstation). Het is er een beetje een rommeltje. Het gebouw wordt druk verbouwd. Frans vertelt dat hier in de oorlog veel verzetsmensen gevan-

gen werden gezet. Ze werden verraden door foute mensen. En dan opgepakt. Zoals Hannie Schaft, die bekendstond als 'Het meisje met het rode haar'. Zij durfde zelfs mensen die heel slechte dingen deden, dood te schieten. Om te voorkomen dat ze nog veel meer foute dingen zouden doen. Hannie heeft het niet overleefd. Zij is zelf in de duinen neergeschoten.

Kopgeld en een foute politiemann

Dan lopen we terug naar de Lomanstraat, nu naar nummer 36. Ook daar ligt een struikelsteen. We lezen: hier woonde Elise (haar naam staat fout op de steen).

De huidige bewoonster, mevrouw Bacskó, heeft het verhaal van Elise helemaal nageplozen: Elise heeft jarenlang Duitse Joden die naar Nederland vluchtten, geholpen. Ze werd door een foute politiemann uit de straat aangegeven. Hij kreeg daar 'kopgeld' voor. Ongeveer zeven gulden vijftig.

Ze werd eerst in de gevangenis gezet waar ook Hannie Schaft zat. Niemand mocht haar daar bezoeken. Via Kamp Westerbork werd ze gedeporteerd naar Auschwitz. Daar werd ze vermoord op de dag dat het kamp werd bevrijd.

Wat dit gedaan heeft met haar vier kinderen die achterbleven, daarover komt mevrouw Bacskó uitgebreid vertellen op school. Dat kan niet allemaal hier voor de deur.

De hoogste tijd om de wandeling af te ronden. De zon schijnt, maar we zijn toch best een beetje koud geworden. Maar dat is niet alleen vanwege het weer.

Verslag: Aly Cnossen

Zij vernederden zichzelf door te discrimineren

Maroua, Quarda, Twan en Mohamed praten met Elly Vleeschhouwer.

Vanessa is medewerkster van Combiwel. Zij laat Elly zien dat we al veel jaren vrijheidsverhalen in de buurt verzamelen. Ze toont Elly de verhalenboekjes. De kinderen vertellen wat over zichzelf. Marleen heeft de kinderen begeleid bij het opstellen van de vragen. Zij werkt ook bij Combiwel. Ze vertelt dat ze pedagooog is en dat je specialisatie dan opvoedkunde is. Nu blijkt dat de kleindochter van Elly ook pedagooog is.

Toen Elly in december 2019 haar 95e verjaardag vierde, heeft ze een agenda gekregen met foto's erin van haar familie. Ze laat hem aan ons zien. Elly staat tussen haar familie. Het is een gezellig stel.

Hoe heeft u uw man ontmoet?

Dat was bij een tafeltennisvereniging. Ik heb nooit van hem gewonnen, want hij was veel te goed. Elly laat ons een boekje zien waarin zij haar kampverhaal vertelt. Er staan foto's in van hoe zij er als jonge vrouw uitzag en hoe zij eruitzag

toen ze na de oorlog terugkeerde in Amsterdam.

Weet u nog hoe de oorlog is begonnen?

Ik hoorde veel lawaai. Vanuit ons huis zagen we bommen vallen bij Schiphol. We dachten dat er geen oorlog zou komen. Tijdens de Eerste Wereldoorlog was Nederland buiten de oorlog gebleven. Ik was helemaal misselijk van angst.

Hoe oud was u toen u in het concentratiekamp kwam?

Ik was achttien jaar. Op 13 januari 1943 kwam ik aan in de Hollandse Schouwburg, vlak bij Artis. Daar heb ik vier dagen gewacht. We werden naar Kamp Vught gebracht. Op 3 juni 1944 naar Auschwitz-Birkenau (Polen). Op 11 november dat jaar naar Reichenbach (Duitsland). Op 18 januari 1945 naar Langenbielau (Polen), op 18 februari naar Neu-rode-Trautenau (Tsjechië). Op 3 maart naar Porta Westfalica (Beendorf, Duitsland) en uiteindelijk in april 1945 naar Neuengamme (Duitsland). We zijn bevrijd door de inspanningen van de Zweedse Graaf Bernadotte. Hij heeft ons geruild met Duitse gevangenen in april 1945, via Denemarken naar Zweden. Ik heb daar een half jaar in een

sanatorium gelegen, want ik was ziek en verzwakt.

Welke dingen heeft u in de kampen meegemaakt?

Het was eigenlijk iedere dag hetzelfde. We kregen 's morgens bruin water en weinig eten en daarna moesten we aan het werk. Ik heb heel erg geluk gehad dat we in Kamp Vught waren opgeleid tot goede arbeiders. Dat was door Philips gekomen. Zij hadden in Vught een fabriek opgestart en toen wij naar Auschwitz werden gestuurd, wisten ze dat we als goed opgeleide arbeiders aan het werk konden gaan. We werden niet vermoord in de gaskamers. We moesten werken: oorlogsindustrie.

Hoe was het om in Nederland terug te komen?

Niet leuk. We waren niet welkom. Ik ben op Schiphol aangekomen. We werden niet geholpen. Het voelde als een klap op je hoofd. Ik ben naar Amsterdam gegaan. Ik had niks meer. Mijn ouders waren vermoord. Ik ben naar een niet-joods nichtje van mijn man gegaan. Ze gaven me een rijksdaalder. Ik ben bij een zus van mijn moeder in de Diamantbuurt (de Pijp) gaan wonen. Daar mocht ik blijven. Zij was een schat. Ik miste mijn ouders heel erg. Ik heb hele liefdevolle ouders gehad. Ik denk dat het daardoor komt dat ik zoveel heb kunnen verdienen. Ik heb een goede jeugd gehad. Mijn ouders leerden ons sociaal en vriendelijk te zijn. Ik heb

dat weer kunnen doorgeven aan mijn familie. Ik ben blij met mijn familie. Ze bellen mij iedere dag op en ik zie hen vaak.

Mijn man lag nog in een ziekenhuis. Het duurde even voor we elkaar weer zagen. Na veel moeite vonden we een woning op de Marathonweg. Eerst kreeg ik een zoontje. Hij is dertien jaar geworden. Hij had het syndroom van Down. Toen mijn dochter werd geboren was hij vijf jaar. Hij was dol op zijn zusje. Hij noemde haar Moon (Simone). Ik heb nooit een baan gehad. Door de oorlog had ik weinig opleiding gehad. Ik moest ook voor mijn zoon zorgen. Mijn man was een goede man. Hij was een goed mens. We hebben geluk gehad samen. Ik mis hem nog iedere dag. We zijn positief gebleven. Dat is je aard. Ik ben het ook verplicht aan allen die er niet meer zijn, die vermoord zijn. Het is bijzonder dat jullie zijn gekomen

om naar mijn verhaal te luisteren. Dat jullie er aandacht voor hebben. Dat jullie het willen horen. Dat ik erover kan vertellen. Ik zou heel on dankbaar zijn als ik er niet over zou vertellen.

Hoe werk je aan een goede toekomst?

Het gebeurt gewoon. Het komt op je pad en je moet er dingen mee doen. Elly laat de Jodenster zien en het kampnummer op haar arm: 81799. Dat ik de ster moest dragen, daardoor voelde ik me niet vernederd. Zij vernederden zichzelf door te discrimineren. Uit haat wordt er vermoord. Doe het jezelf niet aan. Dat is vreselijk.

Hoe gaat u met uw burens om?

De hele straat gaat goed met elkaar om. We kennen elkaar. Zondag ben ik met mijn burens naar Podium Witteman geweest. Dat is een muziekprogramma op de tv. Ik voel me veilig als ze thuis zijn. In de zomer vieren we feest met elkaar. Dan gaan we buiten eten, dat is heel gezellig. We gaan goed met elkaar om. De buurvrouw aan de overkant komt bij mij op bezoek. Ze zegt dat ik haar kan opbeuren.

Verslag: Riet van Wees

Zonder vader na de oorlog

Op een mooie zondagochtend zitten Nikki en Sophia, klaar voor het interview, op de bank bij mevrouw Toos Lusink-Masseling. Voor ze staat thee. En lekkers, op schoteltjes die voor Toos' vader ruilhandel waren in de hongervinter. Mevrouw Masseling was twee toen de oorlog begon en zes toen hij eindigde. Zij is één van de dochters van Frans Masseling die lid was van de Binnenlandse Strijdkrachten. Hij is geboren op 25 sept 1902 en overleed op 26 juni 1945, zeven weken nadat hij op 7 mei uit wraak was neergeschoten.

Door de Duitsers in een gebouw aan de Amstelveenseweg.

Welke herinneringen heeft u aan de oorlog?

Ik herinner mij dat er razzia's waren en dat er mensen over de daken liepen die achterna werden gezeten. Er was weinig te eten. We aten suikerbieten, ik vond ze stinken en heel smerig. Met mijn moeder ging ik weleens naar het land om aren van de grond bij elkaar te schrapen. Als de boer het zag, joeg hij ons allemaal weg. Mijn moeder was in verwachting en niet zo snel met haar dikke buik, dus zij bleef staan terwijl de boer tegen haar

schreeuwde dat we weg moesten wezen. Ik vond dat heel eng. Van de bevrijding herinner ik me dat er buiten gefeest werd. Ik vond het allemaal prachtig maar waarom het was, wist ik eigenlijk niet zo goed. Wat ik erg vond was het kaalscheren van de vrouwen bij de bunker op het Hoofddorpplein. Dat zie ik nog voor me. Ik begreep ook daar niets van. Op 7 mei zat ik op de trap met een vriendinnetje. Er kwam een agent aan de deur en hij vroeg: 'Wie is Toosje Masseling?' Ik moest mee met hem naar boven naar mijn moeder. Hij kwam vertellen dat mijn vader neergeschoten was. De Duitsers hadden hem en een andere man van de Binnenlandse Strijdkrachten uit wraak neergeschoten in een gebouw aan de Amstelveenseweg. Mijn vader heeft zeven weken in het Wilhelmina Gasthuis gelegen voor hij overleed. Heel vreemd, want terwijl heel Nederland blij was omdat we bevrijd waren, begon voor mij een leven zonder mijn vader.

Wat herinnert u zich van uw vader?

In mijn gedachten was hij een vrolijke aardige man, met moed en een stoere leren jas. Dat moeten ze me niet afnemen. Ik weet nog dat we thuis een deur hadden met een bovenlicht, een raampje erboven.

Ik mocht dan op de schouders van mijn vader en kon zo door dat raampje kijken. Ook ging ik weleens met hem mee vissen of op de fiets. Toen mijn vader in het ziekenhuis lag, mocht ik soms mee, hij lag dan in een groot ziekenhuisbed. Maar vaak mocht ik niet mee naar binnen en moest ik spelen in het speeltuintje bij het pleintje ervoor. Ik was er eens bij dat hij niet kon of wilde eten en dat mijn moeder toen stiekem zijn eten opat. Heel spannend vond ik dat. Mijn vader overleed in het ziekenhuis. Ik was niet bij de begrafenis en heb nooit afscheid van hem genomen. Opeens was hij er niet meer en er werd niet over hem gesproken. Mijn moeder kon er niet

Prettig, blij en veilig thuis
Ik voel me thuis prettig, blij en veilig. Hoe laat het is boeit me niets, als ik maar thuis ben met mijn familie. Het heeft een fijne sfeer. Ook als we ruziemaken, willen we dat het snel over is. We helpen elkaar met dingen. En als er iemand niet thuis is, wil je gewoon dat diegene snel komt.
Samir, 11 jaar

over praten. Nooit meer, tot haar dood.

Hoe ging het verder toen uw vader er niet meer was?

Ik was zes en had in de hongerwinter mijn zusje erbij gekregen. Dat was een hele verandering. En opeens was mijn vader er niet meer, gewoon weg, en daar werd niet over gepraat. Mijn moeder moest vanaf toen alleen voor mijn zes maanden oude zusje en mij zorgen. Hoe ze dat voor elkaar heeft gekregen weet ik niet, maar ik heb heel veel respect voor haar. Iedereen ging in welvaart op maar wij waren arm en hadden gebrek aan veel. Ik groeide op in een vrouwenhuishouden. Mijn moeder had ook nog eens vier zussen die vaak bij ons waren. Als ik bij vriendinnen was, vond ik hun vaders best veeleisend: vader moest sloffen aangegeven worden, vader moest de krant lezen en als eerste koekjes hebben. Ik vond mannen maar vreemde wezens. In onze woonkamer hing een foto van mijn vader aan de muur dus hij was toch altijd aanwezig. Dan zat ik huiswerk te maken en dacht ik dat hij het allemaal zou zien. Mijn moeder zei vaak 'dat zou papa heel fijn gevonden hebben'. Dat betekende dan dat ik geen zeven maar een acht op

mijn rapport moest hebben. Ik wilde ook graag mijn moeder trots maken. Ik had een groot verantwoordelijkheidsgevoel voor haar. Als iemand zei dat hij vond dat mijn moeder er slecht uitzag, dacht ik bijvoorbeeld meteen dat ik daar iets aan moest doen. Als ik over de oorlog praat, brengt dat veel emoties met zich mee en soms wil ik er het liefst niet over praten, echt. Maar het mag niet vergeten worden en het is belangrijk dat we blijven herdenken. Mijn kleinzoon hield laatst een spreekbeurt over mijn vader. Geweldig vond ik dat omdat mijn vader zo toch voortleeft.

Tekst: Christine de Pee

Pas dertien maar helemaal niet bang

Giulia, Aleya en Adam (Enzo is afwezig, maar bereidde wel mee voor) praten met Corrie Augustijn. Zij werkt twaalf jaar op de Eloutschool. Ze is 64 jaar en vertelt over haar ouders en grootouders in de Tweede Wereldoorlog.

Hebben familieleden van u de oorlog meegemaakt?

Corries vader en moeder woonden in de oorlog in Rotterdam. Haar moeder heeft enge dingen gedaan. Haar vader, toen vijftien jaar, ging op hongertocht, helemaal van Zuid-Holland naar Friesland van kerk naar kerk om eten te halen. De vader van haar moeder was niet bang. Hij werkte bij een bierfabriek, daar heeft hij in tussenruimtes veel mensen verstopt.

Wat heeft uw moeder in de oorlog voor enge dingen gedaan?

Moeder woonde vlak bij het deel van Rotterdam dat gebombardeerd werd. Ze was nog maar dertien jaar, maar heel lang. Ze was niet bang en wandelde regelmatig met een jonge man die op de vlucht was en een kinderwagen de brug over, richting

Biesbosch. Aan de andere kant van de brug stond dan iemand die de man overnam en verder hielp vluchten. Als de Duitsers haar vroegen wat ze aan het doen was, zei ze dat ze met haar vriend aan het wandelen was.

In het lege, gebombardeerde deel van Rotterdam waren fusilladeplaatsen, daar werden mensen doodgeschoten. Kinderen werden gedwongen daarnaar te kijken. Haar ouders vertelden nooit over de oorlog. Alleen als er een bepaald soort vliegtuigen overkwam, werd haar moeder erg bang. Pas aan het eind van haar leven heeft ze erover verteld.

Kunt u nog meer vertellen over de oorlog?

Er waren gaarkeukens, alles was op de bon. Mensen hadden heel veel honger en zochten naar voedsel. Aan het einde van de oorlog waren er voedseldroppings door vliegtuigen. Veel mensen moesten onderduiken. Joden waren ineens andere mensen volgens de Duitsers, ze moesten vernietigd worden.

Vraag van Corrie: Kennen jullie deze verhalen? Zegt jullie dat iets?

Adam vertelt dat hij op zijn achtste uit Syrië gevlucht is naar een veiligere plek. Hij woonde in een wijk

je van Damascus waar veel bommen op vielen. Bij burens was een geweldige explosie. Hij zag een foto van zijn buurmeisje met een gebubbelde gezicht. Zijn moeder was in paniek, zijn vader was aan het werk. Hij heeft zijn moeder gerustgesteld. Vader is illegaal in Nederland gekomen via Turkije en Griekenland. Hij was dertig dagen onderweg, vooral

lopend, en is bijna gepakt. Na twee maanden had hij een verblijfsvergunning en na anderhalf jaar is de rest van de familie gekomen. Behalve zijn moeder heeft iedereen een Nederlands paspoort. De familie wil heel graag naar Syrië.

Corrie vraagt of Giulia Brazilië mist en dat doet ze. Ze doet hier heel erg haar best en werkt hard aan

haar toekomst; dat is heel belangrijk voor veiligheid. Voor iedereen geldt: Doe iets wat je leuk vindt.

Wat vindt u van de verhalen over de oorlog?

Corrie vertelt dat haar opa een heel dappere man was. In zijn huis zijn in de tussenruimtes tussen de kasten veel mensen ondergedoken. De Duitsers wilden het huis vorderen en pikten de bovenverdieping in. Daar verbleven Duitse soldaten. Opa bleef mensen redden. Het kan niet anders dat de Duitsers geweten hebben dat er Joden verborgen zaten, maar zeker weet ze dat niet. Het was allemaal heel spannend.

Adam zegt dat het wel op het Anne Frankhuis lijkt waar de familie Frank verborgen was. Hij is het boek van Anne aan het lezen en vertelt erover. Iedereen moet het lezen. In het Anne Frankhuis is hij nog niet geweest. Is het niet een idee om daar met de hele klas naartoe te gaan?

Wat kunnen de leerlingen met al deze verhalen in hun eigen leven?

Van ruzie kun je leren. Je moet het rustig uitpraten. Dat gebeurt op school niet altijd. Soms ontstaat er een gevecht. De meester praat dan met de leerlingen. Grijpen ze zelf

niet in? Nee, dan kan het erger worden en je wil niet graag partijtrekken.

Wat betekent vrijheid en veiligheid nu in Nederland voor de leerlingen?

Je wordt niet doodgemaakt omdat je iets anders gelooft. Op de Joden waren mensen jaloers omdat ze veel geld hadden. Je ziet dat nog in verschillende landen. Op die manier wordt ook vaak naar Chinezen gekeken. Aleyna zegt dat oorlog er voor mensen bij hoort. 'Je voelt het aan mensen: ze denken eraan en zijn er bang voor.'

Als iedereen van zichzelf weet wat haar of hem blij maakt, is er minder ruzie, minder jaloezie en dus minder oorlog en onderdrukking. Het is goed om daarover na te denken. Dan kan het veilig blijven en gaan er geen mensen voor niks dood.

Corrie sluit af door te zeggen dat het heel belangrijk is om voor jezelf keuzes te maken, voor elkaar te zorgen en goed na te denken over hoe je met anderen omgaat en kan omgaan.

Verslag: Annel van Houts

Plakband op de ramen

Juul, Samir, Koos en Omar praten met Burchard Pennink. Hij heeft een foto meegebracht van Hitler, omringd door een aantal Duitse officieren. Sommigen van hen dragen een hoofddeksel en anderen niet. De kinderen herkennen Hitler aan zijn snorretje.

Er ontstaat een gesprek over hoofddeksels: deze petten zien er niet bepaald prettig uit. De uitdrukkingen op de gezichten trouwens ook niet. Hoeden vertellen al veel over wat er aan de hand is. Helmen zijn bedoeld als bescherming. Ook om ko-

gels te weren. Bouwvakkers beschermen er hun hoofd mee tijdens het zware werk. De plaats waar iemand staat kan ook veel vertellen. Hitler staat centraal, in het midden.

Hoe kon u als kleine jongen iets onthouden over de oorlog?

Ik was vier jaar toen de Tweede Wereldoorlog begon. Als iets heel bijzonder was, dan onthoudt een kleine jongen het wel. Ik weet nog van de schijnwerpers 's nachts. Ik weet nog van mei 1940, van de geluiden van de ontploffingen. Aan het einde van de oorlog kwamen er steeds vliegtuigen over, die gingen

in de richting van Duitsland. Ik ben wel naar school gegaan tijdens de oorlog. Ik woonde vlak bij het Beatrixpark. Mijn broer en ik zijn samen opgegroeid. Op school werd weinig over de oorlog gepraat. Als er veel ontploffingen waren, gingen we met onze ouders bij het fonteintje onder de trap van ons huis zitten. Als er dan iets gebeurde, konden we gauw naar buiten.

Wat weet u over het begin van de oorlog?

Burchard toont ons een foto van zijn vader in militair kostuum. Hij was een luitenant zonder paard. Hij is te zien met een fiets. Hij was gemobiliseerd (hij stond klaar om te vechten) tijdens de Eerste Wereldoorlog (1914-1918), maar Nederland bleef toen buiten de oorlog. Bij de Tweede Wereldoorlog was het de Duitsers vooral te doen om het innemen van Rotterdam en Antwerpen. De oorlog begon met het bombardement op Rotterdam. Toen de Duitsers binnenvielen, gaf het leger zich al gauw over. Vlak voor de Duitsers binnenvielen hadden mijn ouders plakband gekocht bij de Gebroeders Winter. Dat hadden ze op de ramen geplakt, want ze wilden niet dat overal in huis glasscherven zouden liggen.

Wat herinnert u zich allemaal van de oorlog?

Ik weet van het bombardement op de Euterpestraat aan het einde van de oorlog. Dat was vlak bij ons om de hoek. Mijn broer was op dat moment in de Beethovenstraat. Hij stond te kijken bij de speelgoedwinkel naar speelgoed om mee te vechten. Er was veel rook in de straat en direct erna veel puin. Daar was een Duits hoofdkwartier in een schoolgebouw. Nu heet deze straat de Gerrit van der Veenstraat. Dat was een hele dappere verzetsstrijder die de overval op het archief van de gemeente heeft gepleegd, vlak bij

Artis. Wat ik me ook herinner, is dat er vliegtuigen overvlogen die Zweeds wittebrood neergooiden op het zand. Wij speelden daar vaak ten zuiden van het Zuider Amstelkanaal. Daar was toen de grens van de stad. Daarachter waren de weilanden. We waren heel blij met dat brood want er was veel honger in de stad. Het eten was op de bon. Op verschillende plekken in de stad moest je lang in de rij staan voor heel weinig eten.

Heeft u mensen zien sneuvelen tijdens de oorlog?

We hoorden wel vaak verhalen, maar ik heb het zelf nooit gezien. We hoorden bijvoorbeeld dat mensen waren weggevoerd naar het kamp in Amersfoort en ook naar het kamp in Vught. We hebben die mensen nooit teruggezien. We wisten dat het met hen niet goed was afgelopen. Het waren onze burenen. In een van onze buurhuizen kwamen andere mensen wonen. Dat gebeurde in veel buurten in Amsterdam. Hele buurten veranderden van samenstelling. Wie kon je vertrouwen? Er werd veel hout gezocht voor de kachels. Vooral in huizen die tijdelijk leegstonden. Er was honger.

Hebt u veel familieleden verloren tijdens de Tweede Wereldoorlog?

Wel familieleden in Nederlands-Indië (Indonesië). Die zijn vastgehouden in jappenkampen. De Japanners deden ook mee aan de Tweede Wereldoorlog en zij werkten samen met Hitler. Zij waren Indonesië binnengevallen. Zij lieten veel Nederlanders werken aan de Birma-spoorlijn. Dat was vreselijk zwaar werk en veel familieleden van Nederlanders zijn daarbij omgekomen.

Kunt u zich herinneren dat Nederland werd bevrijd?

Mijn jongere broer en ik zagen een hele gekke auto bij ons voor de deur staan. We hadden nog nooit zo'n auto gezien. Het bleek dat het een jeep was. Mijn oom was ermee gekomen. Hij hielp Nederland bevrijden, met de Amerikanen. Mijn vader heeft een ritje met ons gemaakt. Hij zat naast mijn oom en wij mochten achterin zitten. Toen wisten we dat er bevrijding was.

Verlag: Riet van Wees

Een Joods familieverhaal over diversiteit

Yasmina, Elisabeth, Rached, Douniel en Italo zitten klaar met hun vragen voor Chantal Suissa Runne. Chantal stelt zich voor. Zij zegt dat zij vaak met kinderen spreekt en dat zij meewerkt aan 'dialooggesprekken'. Een van haar projecten heet: 'Moos en Mo, vriendschap en leiderschap in Mokum'.

Jullie mogen alles aan mij vragen. Het is goed om te praten en vragen te stellen aan elkaar, dan kan je elkaar leren kennen.

Ik ben 39 jaar, moeder van twee kinderen. Zij zitten op Roshpina, een Joodse school. Ze zitten in

groep 5 en in groep 7. De diversiteit van mijn familie is groot. Mijn culturele achtergrond is dat ik afstam van Portugese Joden via mijn vader, en Asjkenazische Joden via mijn moeder. Mijn voorouders zijn naar Nederland gevlucht tijdens de Spaanse Inquisitie. Iedereen moest rooms-katholiek worden. Anders werd je vervolgd, in de gevangenis gezet of vermoord. In Nederland was vrijheid van godsdienst.

De Joodse familie van mijn man is uit Spanje weggevlucht naar Marokko, zijn familie was afkomstig uit Marokko. Mijn vader is geboren in Warschau (Polen). Mijn familie is ook afkomstig uit Paramaribo (Suriname).

In Nederland hebben we het

goed. Dat is niet altijd zo geweest. De vader van mijn vader heeft in de Eerste Wereldoorlog (1914-1918) in het Duitse leger gevochten. Hij is door het spervuur heen gelopen met zijn gewonde vriend op zijn rug om hem te redden. Zijn vriend is echter overleden.

De Duitsers voerden oorlog tegen de Russen. Mijn opa had allemaal Duitse voornamen: Wilhelm Konrad August.

Het was een lieve man. Mijn opa en oma kregen allemaal zoons en een dochtertje. De

enige overgebleven broer van mijn opa accepteerde niet dat hij met een Jodin trouwde, hij zei tegen hem: 'Hoe durf je je te verbinden aan een *Untermensch*?'

Hitler

Hitler kwam in de jaren dertig aan de macht in Duitsland. In die tijd was er grote werkeloosheid in heel Europa. Veel mensen leefden in armoede. De Joden kregen van Hitler de schuld. Hitler wilde de leiding in Europa. Hij wilde handel kunnen drijven en de industrie in Duitsland groot maken. Daarvoor had hij veel arbeiders nodig. Hitler discrimineerde Joden. Hij vond dat

Als je je ergens veilig voelt, is het vertrouwd
Ik vind het fijn om thuis te zijn. Er is altijd wel iemand die ik vertrouw en die ik alles kan vertellen. Het is een vertrouwde plek waar ik kan zijn wie ik ben. Thuis is een plek waar ik verdrietig of blij kan zijn. Je weet wat er gebeurt en je bent eraan gewend, dat is belangrijk.
Elisabeth, 12 jaar

het Duitse Arische ras superieur was: blonde haren en blauwe ogen. (Chantal heeft blonde haren en blauwe ogen!)

Mijn opa werd opgepakt

Mijn van oorsprong Duitse opa is verraden. Hij verspreidde een illegale krant tijdens de Tweede Wereldoorlog. Mijn oma was hoogzwanger. De huishoudelijke hulp gaf de krant aan de assistent van de huisarts. Zij heeft hen waarschijnlijk verraden, want direct daarna werd mijn opa opgepakt. Hij had het zwaar in de gevangenis. Hij kreeg bloemkool

met wormen te eten. Mijn oma stond er alleen voor toen. Ze moest voor alles zorgen en er was geen eten. Haar kinderen konden niet naar school. Mijn vader was vier jaar toen de oorlog begon en negen toen hij was afgelopen. Na de oorlog had oma nog maar twee van haar vier zoons over, maar dat wist ze toen nog niet. Ze las in een krant dat ze allemaal vermist werden. Ze moest in een inrichting worden opgenomen. Mijn opa heeft de oorlog en de kampen overleefd. Als een van de laatste gevangenen schreeuwde de Duitse officier tegen hem: 'Runne

heraus'. Vanuit het kamp begon de 'dodenmars' naar huis.

Over de vader van mijn moeder

Hij heet Ies Bremer. Hij had een zaak in woningtextiel: bedden, kussens, dekens. Zijn magazijn was op het Europaplein. Hij pakte het internationaal aan. Hij had als een van de eerste Amsterdammers een grote auto. Die had hij op afbetaling gekocht. Daar reed hij mee door de stad en over de Dam. Iedereen kwam kijken. Mijn oma was een dame, ze was hoofdverkoopster bij de Bonneterie! Chique dameskleding werd daar verkocht. Ies Bremer had lef. Toen hij was opgepakt en vastgezet in het hoofdkwartier van de SD in de Euterpestraat, is hij het gebouw ontvlucht. Met een schaar-tje knipte hij de Jodenster van zijn jas en spoelde die door het toilet. Hij liep naar buiten langs de Duitse bewaker. Hij vroeg heel brutaal: 'Haben sie feuer?'

Mijn opa en oma – de ouders van mijn moeder

Als vergelding voor het ontsnappen van mijn opa werd mijn oma opgepakt. Ze is in Auschwitz, Theresienstadt en Bergen-Belsen geweest. Mannen en vrouwen leefden niet in dezelfde barakken. Mijn oma

sprak eigenlijk nooit over de oorlog. Het was te pijnlijk voor haar. Mijn opa kwam over de Berlagebrug terug zonder familie. Later ontdekte hij dat mijn oma het had overleefd. Mijn moeder is in 1946 geboren. Ondanks alles leerde ik in mijn jeugd dat haat meedragen niet goed is. Jezelf een slachtoffer voelen ook niet. Ieder mens verdient een eerlijke kans!

Geen haat zaaien, geen buitensluiting, geen discriminatie! Tegen geweld. Zo ben ik opgevoed. Mijn ouders bleven positief.

Verslag: Riet van Wees

FOTO MICHIEL VAN NIEUWKERK

Wie ben jij? Waar kom je vandaan?

Yasmina, Elisabeth, Rached, Douniel en Italo praten met Chantal Suissa Runne. Tijdens de kennismaking blijkt dat er sprake is van veel diversiteit.

Yasmina is Nederlandse, haar familie is van Turkse afkomst. Elisabeth is Nederlandse. Ze woont bij het oorlogsmonument op de Amstelveenseweg, vlak bij het Vondelpark. Daar legt zij bloemen neer op 4 mei. 'Mijn vader heeft mij veel verteld over de Tweede Wereldoorlog.' Rached is hier geboren. Zijn ouders zijn uit Afghanistan gevlucht. Hij vertelt dat zijn grootouders in Kabul wonen. Hij gaat met zijn ouders ieder jaar bij ze op bezoek. Zijn moeder wil niet dat hij daar op straat speelt, zij is bang dat hij gekidnapt wordt. Aan hem is te zien dat hij uit het Westen komt. Soms vraagt de Taliban losgeld. Een moskee was kapotgeschoten. Rached heeft bombardementen meegemaakt in Kabul. Hij weet wat oorlog is. Douniel is in Nederland geboren. Zijn familie is Marokkaans. Italo komt uit Brazilië. Hij was vijf jaar toen hij hier kwam. Hij heeft een Nederlandse opa. 'In Brazilië heb ik

geen toekomst.' Bolsonaro is daar de president. Hij helpt de mensen in Brazilië niet, er is veel geweld!

Van wiebelen naar ademloos luisteren

Elisabeth vertelt dat iedereen twee vragen heeft voorbereid. Chantal wil eerst wat aan de kinderen vertellen over de geschiedenis van haar familie. Het is interessant om te observeren hoe geboeid zij luisteren naar het verhaal van Chantal over haar Joodse opa. Hij reed in een grote Amerikaanse slee, Willys Knight geheten, over de Dam in 1926. Zij zien het voor zich! 'Gangster-opa en -oma', zegt Italo. Twee uur zonder één concentratieprobleem. Toch is

het een soort van gesprek. De kinderen reageren met eigen ervaringen over in- en uitsluiting, over familie en oorlog.

Over lef hebben in je leven

Mijn opa zorgde ervoor dat Joden en niet-joodse Nederlanders valse identiteitspapieren kregen. Toen hij was opgepakt zei hij: 'Ich bin gar kein Jude.' Dat is lef hebben, want de Duitse officier had alleen maar zijn broek naar beneden hoeven trekken om te zien dat mijn opa besneden was. Jongetjes worden vlak na hun geboorte besneden. Dat is zo bij joden en ook bij moslims. Ook een interessant onderwerp om over te praten en dat deden we ook.

Hoe denk je over Duitsers nu?

Er is geen land dat zo veel vluchtelingen heeft opgenomen als Duitsland. Ik heb Duitse familie. Mijn opa van vaders kant is als Duitser geboren. Niet iedere Duitser is een nazi. Iedereen heeft recht op eigen keuzes. Ik heb veel met mijn kinderen gepraat over mijn opa en oma. Over de belangrijkste lessen van hun leven.

Waarom heeft Hitler zelfmoord gepleegd denkt u?

Omdat hij inzag dat hij de oorlog zou verliezen. Hij wilde zijn dood in eigen hand houden, samen met zijn vrouw Eva Braun in de bunker waarin zij verstopt zaten.

Hoe kan je toch weer verder leven als je de oorlog hebt meegemaakt?

Denk niet dat iedereen steeds huilde tijdens de oorlog. Je maakt ook vriendschap mee. Mijn oma heeft haar leven mede te danken aan haar vriendinnen, van wie er eentje in de keuken van het kamp werkte. Ze hielpen elkaar. Mijn opa vertelde ook grappige dingen. Lachen helpt ook. Dat houdt je menselijk. Als mensen hebben gezien hoe anderen voor hun ogen zijn vermoord, blijven ze dat altijd onthouden. Veel mensen hebben er hulp bij nodig. Er zijn films gemaakt, zoals van Steven Spielberg, waarvoor slachtoffers hun verhalen vertelden. Mijn oma wilde niet praten over de kampen, het was te pijnlijk voor haar.

Hoe zou er weer oorlog kunnen komen in Nederland?

Dat kan gebeuren als we elkaar niet vertrouwen. Het gaat er ook om dat we niet met onze afkomst, maar met onze toekomst bezig zijn. Of als er iets ergs met je gebeurt en je vrienden blijven stil. Als je elkaar niet steunt, dan kan er weer oorlog komen. Het is ook heel erg als mensen niet voor elkaar opkomen. Er is moed voor nodig om elkaar te helpen. Een overheid zou haar burgers

altijd moeten beschermen. Na de Tweede Wereldoorlog zei iedereen 'dit nooit meer'. Toch is het weer gebeurd in Europa. In Joegoslavië (Srebrenica) zijn moslims omgebracht. Er zijn veel brandhaarden in de wereld, bevolkingsgroepen die elkaar niet mogen en discrimineren. Kom voor je vrienden op als ze gepest worden. Kijk niet de andere kant op.

Over de projecten op scholen

Jullie vinden het interessant om erover na te denken. Het is goed om veel te weten over de geschiedenis en na te denken en te leren wat je kunt doen om elkaar beter te begrijpen. Hoe kun je voorkomen dat mensen jaloers zijn, de baas spelen en elkaar discrimineren? Alle vormen van uitsluiting moeten we leren voorkomen. Je kunt leren praten. Je kunt respectvol met elkaar omgaan, juist als je niet hetzelfde vindt.

Verslag: Riet van Wees

As salamoe 'alaykoem – Vrede is met u

Younes Bchiri is medewerker van Moskee De Vrede en wil graag vertellen over zijn vrijwilligerswerk aan Ouarda, Twan, Maroua, Mohammed, Vanessa, Nora en Marleen.

Buiten regent het pijpenstelen. Binnen zitten we om de tafel aan de warme thee in het tijdelijke onderkomen van Combiwel. We stellen ons aan elkaar voor. Dan volgen de zeer goed voorbereide vragen aan Younes en hij vertelt ...

Ik ben 32 jaar en een ras-Amsterdammer. Hier in de buurt ben ik geboren. Ik heb op verschillende plekken in Amsterdam gewoond. Nu woon ik met mijn vrouw en dochter in Zaandam. Ik werk als rekenleraar op een mbo-school bij een ROC in Amsterdam.

Ik ben heel actief in de Moskee De Vrede – A Salaam

Op de vraag wat hij ervan vindt door ons geïnterviewd te worden, antwoordt hij: Ik voel me heel blij dat ik ben uitgenodigd. Het voelt zó fijn dat wij gevonden zijn! En dat ik kan vertellen over mijn werk in de moskee.

De moskee

In de moskee begroeten we elkaar altijd met *as salamoe 'alaykoem*. Dat betekent: Vrede is met u. En de ander antwoordt altijd *as salamoe 'alaykoem wa rahmatullah*. Wat zou dat betekenen denk je?

We hebben besloten tot het oprichten van een jongerencommissie om jongeren een eigen stem te geven. Sinds een jaar of vijf ben ik hier voorzitter van. Wij organiseren veel activiteiten met hen, alleen als zij dat willen. Of als er vanuit de buurt een vraag is. Zo hebben we huiswerkbegeleiding geregeld toen er om ondersteuning voor school gevraagd werd.

Mijn werk in de moskee is vrijwilligerswerk. Ik vind het belangrijk om mensen blij te maken. Daarom werk ik daar. Ik doe niet altijd hetzelfde. Een aantal jaren geleden was ik bijvoorbeeld bezig met kickboksen. Bij toeval, ik moest invallen voor iemand anders en dat ben ik toen blijven doen.

En weet je wat? Net als bij voetballen stonden er ouders langs de kant. En zij wisten het altijd beter. En toen bedacht ik: kom maar lekker meedoen. Dan weet je hoe het is om zelf bezig te zijn. En dat gebeurde. Het werd een succes!

In gesprek met jongeren

Het vrijdagavondgebed is altijd een goede aanleiding om in gesprek te komen met elkaar. Blijkbaar vertrouwen jongeren mij. Ik probeer ook echt te luisteren en dóór te vragen. Je weet wel, als iemand jou vraagt: ‘Hoe gaat het met je?’ en jij zegt: ‘Oh goed hoor’, dan vind ik dat niet genoeg. Want wat is goed? Daarna komen de echte antwoorden en zijn we in gesprek met elkaar. Het is belangrijk om ook je eigen problemen te vertellen.

Ik help jongeren positief te zijn. Als iets niet lukt? Gewoon weer proberen, niet meteen opgeven. Blijf niet

hangen in negativiteit. Soms moet je accepteren dat iets niet kan en dan iets anders uitproberen. Er zijn altijd nieuwe kansen.

En help elkaar, krijg oog voor waar jouw hulp nodig is. Zie je iemand die hulp kan gebruiken? Bied jouw hulp aan. Soms zijn mensen bang om hulp te vragen. Jij kan helpen. En sámen werk je aan een toekomst, in je eentje lukt dat maar moeilijk.

Zo kan ik jongeren helpen om verder te komen in hun leven, om kansen te zien die er zijn. Zo wijs ik hen op mogelijkheden om bij te verdienen, zoals een krantenwijk. Dat is hard werken en een maand wachten op je geld. Maar je hebt het zelf bij elkaar verdiend, in weer en wind. Resultaat? Je eigen geld!

Vrijheid en veiligheid

Ik voel me veilig als ik niet steeds achterom hoeft te kijken. In heel Amsterdam voel ik me veilig en vrij. Vrij om te zeggen wat ik wil en vrij omdat ik mezelf mag zijn. Zonder anderen te kwetsen of pijn te doen natuurlijk. Ik ben best trots op Amsterdam, want er is zoveel ruimte om met elkaar in contact te komen.

Door je niet terug te trekken maar naar buiten te gaan, kun je bijdra-

gen aan veiligheid in de buurt. Daarbij kan je ook zelf initiatief nemen. Bijvoorbeeld als je op straat speelt. Vraag of je mee mag doen als er gevoetbald wordt of zo. Of nodig zelf anderen uit om te komen spelen.

Een laatste vraag: Is de moskee alleen voor mensen met een Marokkaanse achtergrond open?

Nee, iedereen is welkom. En eigenlijk is er ook niet zo'n verschil tussen een kerk, moskee of synagoge. Ze willen allemaal hetzelfde: Voel je veilig in ons midden, wie je ook bent, met welke achtergrond dan ook.

Het is overduidelijk: Younes straalt positiviteit uit en nodigt ons van harte uit om ook positief te zijn. Dat is de basis voor een goede toekomst voor ons allemaal.

Verslag: Aly Cnossen

Kennis is macht

Brida, Younesse, Lorraine en Tyra praten met Khadija, een actieve moeder op de Eloutschool en manager bij de gemeente Amsterdam.

Khadija stelt zich voor. Ze werkt bij de gemeente Amsterdam, op de afdeling Werk en opleiding Jongeren. Ze heeft eerder in het jeugdstrafrecht gewerkt, bij de rechtbank en bij het openbaar ministerie. Ze wil graag een bijdrage leveren aan de toekomst van de jeugd. Ze heeft een dochter op de Elout, haar zoon zit nu op Het Amsterdams Lyceum.

Hoelang woont u in Nederland? Waarom bent u naar Nederland gekomen?

Khadija is op haar zestiende in Nederland gekomen en is nu 46 jaar, reken maar uit. Ze is dus dertig jaar in Nederland. Haar ouders woonden hier. Ze wilde niet naar Nederland. In Marokko woonde ze in een stadje aan de zee: Agadir. Ze speelde altijd buiten en het was er altijd mooi weer. Younesse kent Agadir, hij woonde in Marrakesh. Khadija was een keer in Nederland op vakantie en vond het heel koud, de sneeuw vond ze wel leuk. Op een keer zei haar vader dat ze naar Ne-

derland moest komen om te studeren. In het begin vond ze het moeilijk: ze had geen vriendjes, ze sprak alleen maar Arabisch. In de tram waren alleen maar hele lange mensen die ze niet verstond. Ze voelde zich heel erg klein. Kinderen zijn sterk en kunnen zich gemakkelijk aanpassen. Ze woonde met haar familie in Amsterdam-Zuid, een van de weinige migrantengezinnen, en ze speelde met Nederlandse vriendinnen. Haar vader zei altijd: 'Verschil in culturen maakt je rijk.'

Heeft u familie in Marokko?

Twee zussen in Agadir en tantes en neven. In de vakantie gaat ze er vaak met haar gezin naartoe; dat is heel leuk.

Heeft iemand u wel eens niet aangenomen door uw afkomst?

Ze moet even heel diep nadenken. Nu is ze als teammanager verantwoordelijk voor de aanpak van jongeren met een niet-westerse achtergrond die geen baan kunnen vinden en een uitkering hebben. Arbeidsdiscriminatie op basis van kleur of sekse is altijd gebaseerd op vooroordelen: zo wordt weleens gedacht dat mensen met een kleurtje altijd te laat komen en dat vrouwen zwak zijn en te emotioneel. Dat wil

de gemeente voorkomen door bijvoorbeeld jongeren sterk te maken. Ze heeft het zelf nooit zo ervaren. 'Als ze me niet aannemen, hebben zij pech gehad.' Het gaat om je eigen kracht! Inderdaad worden er nog steeds mensen afgewezen vanwege hun achternaam, blijkt uit recent onderzoek.

Waarom heeft u voor dit werk gekozen?

Khadija wil jongeren op pad helpen en een duwtje geven. Ze is zelf ook jong geweest. Hoe je dat aanpakt, wil ze ook overdragen aan haar medewerkers: meedenken, steunen en helpen stappen te zetten.

Hoe helpt u kinderen om op het goede pad te blijven?

Door goed te luisteren naar kinderen ('Ik ben zelf ook moeder'), heel duidelijk te zijn en consequent: dit kan wel, dit niet, duidelijke afspraken maken en jezelf en anderen daaraan houden.

Met wat voor kinderen en van welke leeftijd krijgt u te maken?

Tussen de 18 en 27 jaar. Ze hebben geen school afgemaakt en/of kunnen geen baan vinden en hebben een uitkering. Dat komt doordat er geen geschikte vacatures zijn,

door gedrag, bijvoorbeeld te laat komen, door kwetsbaarheid, bijvoorbeeld gameverslaving en door problemen thuis. De gemeente heeft ook een speciale aanpak, genaamd *Stoplicht*. Speciaal voor jongeren die gediscrimineerd zijn en daardoor geen werk hebben. Ze zegt tegen de jongeren, en dus ook tegen de leerlingen, dat het heel belangrijk is om je school af te maken. 'Kenniss is macht. Zorg goed voor jezelf en anderen, dan ben je van betekenis voor de maatschappij.'

Wat deed u als griffier van de rechtbank?

Ze deed de voorbereiding van dossiers voor de rechter, zat bij de zitting naast de rechter en maakte aantekeningen en een samenvatting (resumé) van het vonnis. Dat deed ze vijf jaar.

Waarom de switch naar de gemeente Amsterdam en de jongeren?

Khadija zat bij justitie in de buurt: bij het minidriehoeksoverleg van politie, justitie en bestuur voor leerplichtzaken. Ze is toen gevraagd om het leerplichtbeleid samen opnieuw op te zetten voor Stadsdeel Oost. Leerplicht betekent dat je van 5 tot 16 jaar verplicht naar school gaat en

van 16 tot 18 jaar een kwalificatieplicht hebt (een afgeronde opleiding, geschikt voor de arbeidsmarkt). Leerplichtambtenaren controleren of je naar school gaat en niet stiekem op vakantie bent. Voor leerlingen jonger dan 12 zijn de ouders verantwoordelijk en zij kunnen een boete krijgen. Leerlingen boven de 12 kunnen een taakstraf krijgen als ze niet op school zijn.

Vindt u het werk dat u nu doet leuk?

Khadija heeft leuke collega's en samenwerkingspartners. Van de gesprekken met jongeren geniet ze. Ze was bij een debat tussen jongeren, dat vond ze bijzonder. Het werk is heel afwisselend en ze heeft en voelt een grote verantwoordelijkheid.

Khadija vraagt de kinderen: 'Wat willen jullie worden?'

Brida wil iets met een rechtbank worden. Younesse weet het nog niet. Lorraine wil iets met kinderen met kanker gaan doen of met vroeggeboorten. Tyra denkt aan volleybalster of de zorg.

Khadija sluit af door te zeggen: 'Denk aan je toekomst en ga iets doen wat je leuk vindt.'

Verslag: Annel van Houts

Bij een grote mond krijg je een gele brief

Clarice, Douae, Dechanté en Aurea (afwezig, bereidde wel mee voor) praten met oud-leerling van de Eloutschool Nizar. Hij zit nu in de eerste klas van Het Amsterdams Lyceum.

Heb je snel vrienden gemaakt op je nieuwe school?

Nizar kende al kinderen uit de buurt en van school in andere klassen. In zijn eigen klas zit niemand van de Eloutschool.

Vrienden maken was niet moeilijk.

Voel je je veilig op je school?

Jawel, ik voel me veilig. Er wordt goed gehandhaafd. Tijdens school wordt er niet gevochten, wat er daarbuiten gebeurt zie ik niet. Docenten lopen rond tijdens pauzes en grijpen in bij ruzies. Een keer gooiden leerlingen eten naar

elkaar. Dat vinden de interviewers respectloos.

Wordt er op de Elout wel eens gevochten? Meer ruziegemaakt, maar ook wel eens gevochten. Een paar leerlingen vechten alleen thuis met broers en zussen.

Wat wil je later worden en welke opleiding wil je gaan doen?

Nizar wilde eerst de advocatuur in, maar weet dat nu niet zeker. Hij

zit nu op het vwo. Douae wil al haar hele leven dokter worden en gaat haar resultaten van de Cito-toets in april proberen op te hogen, zodat ze een havo-advies krijgt. Dechanté vertelt dat ze vroeger dom was en heel laag scoorde. Ze heeft hulp van een heel goede juf op school gekregen en nu gaat het veel beter: ze kan beter nadenken en is er beter met haar hoofd bij. Aan Nizar wordt gevraagd wat zijn beste cijfer is. Hij heeft een paar keer een tien gehaald, onder andere voor woordjes Frans. Hij staat nergens onvoldoende voor.

Zijn er veel kinderen uit andere landen op je school?

De kinderen hebben heel veel verschillende landen als achtergrond, net zoals op de Elout. Is die school echt zo gemengd als de Elout? Nizar vertelt dat Het Amsterdams Lyceum 10 procent minder gemengd is. Hij is de enige met een Marokkaanse achtergrond in zijn klas, in zijn jaarlaag zijn er nog drie.

Krijgen kinderen gelijke kansen op je school?

Er is bijna geen racisme. In de klas is er nooit ruzie bijvoorbeeld tussen een blanke leerling en een gekleurde van de tweede generatie. Hoe zit het met jongens en

meisjes? Jongens zijn vaak drukker, meisjes soms wat plakkeriger. Ze slijmen soms met leraren, maar die gaan er niet allemaal op in. Hoe zit het met jou, Nizar, heb jij een oogje op een meisje? Dat heeft hij niet.

Er ontstaat een gesprek over ongewenste intimiteiten. Verschillende voorbeelden komen naar voren tussen kinderen en tussen volwassenen en kinderen. Op de Elout gebeurt dat niet tussen volwassenen en kinderen. Buiten school wel in zwembaden, tijdens schoolreisjes en dan vooral tussen kinderen. Wat

Onbekende mensen kunnen eng zijn
Op straat ken je de mensen niet en je weet niet wat zij van jou willen. Dronken mensen tegenkomen in de metro vind ik eng als ik alleen ben, met vriendinnen voelt dat anders, dan vind ik het minder eng. In Brazilië zijn veel arme mensen en sommige arme mensen willen stelen, er zijn gevaarlijke plekken en het is een onveilig land.
Lorraine, 12 jaar

doe je als je het meemaakt, wie licht je in? Iedereen zou het meteen aan de ouders melden en aan de school.

Is er een groot verschil tussen de kinderen waar je nu mee in de klas zit en die van groep 8 van vorig jaar?

De kinderen in zijn huidige klas zijn serieuzer. Er worden minder grappen gemaakt. Als je een grote mond hebt, krijg je een gele brief. Als je er acht hebt, word je geschorst en moet je de volgende dag van 8.30 tot 16.50 uur strafwerk maken op school. Als je er twaalf hebt, moet je sowieso een dag thuisblijven.

Wat is het ergste dat je ooit op school hebt gedaan?

Op de basisschool heb ik bij een schoolreisje, toen het donker was, meesters bespied en geschaduwd. De interviewers zijn niet onder de indruk en willen een beter voorbeeld horen. Nizar vertelt dat zijn klasgenoten op een van de laatste schooldagen in het klaslokaal met water hebben gegooid. De dames vullen aan: En met snoepjes. Dat herinneren ze zich nog wel.

Is er discriminatie op jouw school? Heb je dat wel eens meegemaakt?

Er wordt niet gediscrimineerd, maar er worden grapjes gemaakt,

zoals: 'Hé, Marokkaan' en dan antwoord ik: 'Hoi, kakker'. Kakkers willen wel wat stoerder lijken en kopen eten voor tien euro per dag. Op de Elout zijn geen kakkers en dat is toch wel een verschil met Het Amsterdams Lyceum, concluderen we.

Iedereen vertelt wat haar of zijn afkomst is. Nizar: Marokkaans/Berbers, Douae: Berbers/Spaans, Clarice: Braziliaans/Spaans, Dechanté: Creools/Nederlands. Iedereen spreekt verschillende talen.

Iedereen heeft een beter beeld gekregen van hoe het is op een Amsterdamse middelbare school.

Verslag: Annel van Houts

Over zwervers, veiligheid en vrijheid

Wijkagent Ronald Vellinga praat met Nina, Twan, Maroua, Mohammed en Marleen. We zitten aan tafel in het nieuwe onderkomen van Combiwel, een prachtige – en vandaag zonnige! – ruimte. Ronald wil best graag weten met wie hij aan tafel zit. We vertellen wie wij zijn. En dan komen de vragen.

Over Ronald zelf

Ronald vertelt dat hij getrouwd is en een zoon heeft die piloot is en een dochter die pedagoog is. Hij is 59 jaar.

Hij werkt in de Valeriuspleinbuurt en zorgt ook voor (een deel van) het Vondelpark. Daardoor kent hij bijvoorbeeld veel zwervers, die zijn daar best veel.

We zijn benieuwd naar Ronalds ervaringen. Wat is het heftigste wat hij ooit heeft meegemaakt?

Dat was op een zaterdagavond, toen werd een vrouw vermoord, zomaar, om niets. En hij heeft de moord op een advocaat meege maakt. Tjonge, hij maakt echt veel mee als agent.

Over vrijheid, veiligheid en verbondenheid in onze stad

Wat betekent veiligheid dan eigenlijk voor Ronald? Veiligheid, zegt Ronald, is voor mij dat iedereen kan doen wat hij wil doen. Maar wel binnen wettelijke kaders. Aan de wet moet iedereen zich houden. Daarnaast moet je ook anderen de ruimte geven om zich veilig te kunnen voelen. Eigenlijk betekent veiligheid dat je lekker in je vel mag zitten.

Hevig ja-geknik aan tafel. Ja, veiligheid is dat je veilig over straat kan, dat je niet wordt lastig gevallen en dat je veilig bent in huis.

Ronald gaat verder: dat is ook zo met vrijheid! Ik voel me vrij als ik kan zijn wie ik ben en kan zeggen wat ik wil, maar binnen grenzen. Je moet rekening houden met anderen want wat jij wilt zeggen, kan een ander pijn doen. Wil je dat? Het betekent dat je anderen respectvol benadert. Ook zwervers in het Vondelpark. Tja, dat is lang niet altijd makkelijk, maar toch ...

Over de buurt

Voel je je daarmee verbonden? Jazeker, ik heb contact met bewoners, met organisaties, met leerkrachten, met winkeliers. Dat moet ook wel, anders kan ik mijn werk niet doen.

Ik zorg ook dat ik bereikbaar ben, nou ja, natuurlijk niet als ik in bad zit. Haha.

Ronald heeft een hekel aan oneerlijkheid. Stelen en liegen zijn niet fijn. Als mensen zich niet goed gedragen spreekt hij ze daar op aan. Dat is reuzelastig, dat beseft hij best. Ja, dat weten we zelf ook. Je wordt soms zomaar uitgescholden. Toch is het goed om het op zijn minst te proberen.

Zelf voelt Ronald zich eigenlijk altijd wel veilig. Ik ben wel wat gewend bij

de politie. Ik heb veel meegemaakt. Maar mét elkaar moeten we zorgen voor ieders veiligheid. Door elkaar aan te spreken, te helpen, te luisteren, te praten. Samen kunnen we heel veel.

Dat Ronald bij de politie werkt, al bijna veertig jaar!, is best een beetje toevallig. In de radiogids vond ik een oproep 'Kom bij de politie werken'. Dat ging ik doen. Een jaar flink leren, daarna anderhalf jaar stage. Daarvan heb ik het meeste geleerd. Doen, in de praktijk, dan leer ik het best. Kennen jullie dat ook? vraagt

Bang geworden door een nare man

Er kwam eens een man op Juul en mij af die riep: 'Ga aan de kant!' We liepen al aan de kant, maar hij liep naar ons toe en zei boos: 'Wat ga je hier lopen?' Ik zei 'sorry' en ging aan de kant. Ik ben een beetje paranoïde, als ik een kale man met tattoos of een donkere man met een zonnebril zie, word ik een beetje bang.
Brida, 11 jaar

hij. Er wordt geknikt. Twan bijvoorbeeld leert meer over vogels die hij spot, dan bij biologie op school.

Heb jij wel eens de wet overtreden? willen we weten. Heus wel, fout geparkeerd, door het rode licht gereden ... Maar nooit een misdrijf. Dat zal ik nooit maar dan ook nooit doen!

Over de samenleving

Waarom ga je in gesprek met jongeren? vragen we. Omdat niemand slecht geboren wordt. Je wordt 'slecht' door verkeerd aangeleerd ge-

drag. Dit kun je beïnvloeden. Door in gesprek te gaan, niet alleen wij bij de politie, maar ook de onderwijzer en de jongerenwerker, de winkelier en de buurtbewoner. Ga in gesprek, het helpt echt. Echt luisteren, echt willen weten hoe je iemand kan helpen. Dat voelen jongeren. En niet alleen jongeren!

Samen werken aan een goede toekomst doe je door elkaar dingen te gunnen: niet alleen nemen, maar ook géven. Houd rekening met elkaar, ga de dialoog aan, stel vragen, maak verbinding, help elkaar.

Ronald besluit met de woorden: Doe wat je doet met overtuiging. Wees jezelf, zonder anderen in de weg te zitten. Stel je open voor alles en iedereen om je heen. Duw niemand weg. Sluit dus ook zwervers niet uit. Niemand is voor zijn lol dakloos. Echt niet.

Op onze laatste vraag: Wat vond je van dit gesprek? antwoordt Ronald volmondig: Erg leuk en fijn om zo met elkaar in gesprek te zijn. Dat vonden wij ook. Dank je wel Ronald.

Verslag: Aly Cnossen

Ik voel me vrij in Amsterdam

Muhammad Mushtaq Khan komt uit Pakistan. Hij werkt, samen met Anatoli en Rosa, bij Bagel Best, de lunchroom naast de Apotheek op het Olympiaplein. Twan, Maroua en Mohamed zijn gekomen om met hem te praten.

Het is na sluitingstijd, zo rond zes uur. Als we komen is Mushtaq bezig de shop schoon te maken. De stoelen staan op de tafels. We gaan bij het raam zitten en we krijgen drankjes uit de ijskast. Verschillende buurtbewoners lopen langs en groeten. Mushtaq kent ze bij hun

voornaam. Hij weet ook wat de namen van hun kinderen zijn. Sommige buurtbewoners willen binnenkomen om een praatje te maken. De deur is echter op slot. Gek dat we niet naar binnen kunnen! hoor je ze als het ware denken.

Hoe lang bent u al in Nederland?

Ik ben in 1999 weggegaan uit Pakistan. Pakistanen komen hier omdat we ons in Amsterdam vrij voelen. In Pakistan is het niet veilig. Het is daar zo dat als je vader iets doet wat de president niet bevalt, de hele familie schuldig is. De president, toen Musharraf, was een dictator. Mijn vader had gewerkt voor de regering die door Musharraf werd

afgezet. Hij zat in de gevangenis door de politieke situatie in Pakistan. Er is geen vrijheid van meningsuiting in Pakistan.

Mist u uw familie niet?

Ik wil ze heel graag zien. Het is twintig jaar geleden. Gelukkig spreek ik hen vaak via mijn telefoon. Vanochtend heb ik nog met mijn moeder gepraat. Er is nu een zogenoemde *peace deal* (vredesakkoord) afgesloten tussen Afghanistan en Amerika. Dat hebben ze in Qatar gedaan. Ik geloof niet dat het gaat werken. De taliban heeft jarenlang strijd gevoerd over de tradities van

Wanneer er een bom valt

Je voelt je niet veilig als je niet weet wanneer er een bom valt. En al wist je het wel, het voelt niet veilig. Het is niet vertrouwd, je kan nooit wennen aan je omgeving. Alles verandert, om je heen en in je hoofd. Je vertrouwt niemand meer, misschien is iemand wel omgekocht en hoort bij de tegenpartij. Je wilt weg.

Elisabeth, 12 jaar

de verschillende moslimgroepen in Pakistan.

We praten over kleding, de gezichtsbedekking van vrouwen en hoe mannen en vrouwen met elkaar omgaan. Mushtaq geeft er voorbeelden van: zijn schoonzus zal hem bijvoorbeeld nooit vertellen dat zij zwanger is. Mannen en vrouwen praten daar niet over met elkaar.

Hoe bent u hier bij Bagel Best terechtgekomen en vindt u het leuk om hier te werken?

Ik werk hier nu veertien jaar. Ik had gehoord dat Anatoli iemand zocht. Dat vertel je aan elkaar door als je weet dat iemand werk zoekt. Werk hebben is belangrijk. Anatoli is een goede werkgever. Hij is zelf een vluchteling. Hij is uit Georgië weggevlucht. Als ik iets niet goed doe, dan zegt hij het en dan is hij het daarna ook weer vergeten. Het is hier druk. We moeten hard werken, maar we werken goed samen.

Wat voor werk deed u in Pakistan?

Ik was een bouwvakker en ik werkte in de constructie. Ik zou ook wel een eigen zaak willen hebben zoals Bagel Best. Het is een goede zaak voor de buurt. Veel mensen komen hier hun krantje lezen en om te praten met elkaar. Er zijn ie-

dere dag zeker vijftig vaste klanten. Ze komen ook om met Anatoli te praten. Ik heb veel van hem geleerd. Hij gaat heel goed met mensen om.

Is er weleens ruzie in de zaak?

Dat gebeurt ook. Vorige week werden jongens ineens heel agressief. Toen heb ik Anatoli geholpen om ze te laten stoppen. De meeste mensen die hier elke dag komen, zijn als familie. Dan weet je veel van elkaar. Dan sturen ze foto's van hun kinderen. Ik vind kinderen heel leuk. Ik hou ervan om met ze te praten, dan weet ik hoe het met ze gaat. Dan komen ze binnen omdat we vrienden zijn.

Vroeger wilde ik fluit leren spelen. Ik had er ook een, maar die verstopte ik omdat ik er niet op durfde te spelen. Jongens spelen niet op een fluit in Pakistan. Nu ben ik niet bang meer.

Wat zijn je dromen?

Ik zou wel een eigen zaak willen hebben met pizza's en gerechten uit India. Je moet altijd blijven dromen. Twan vertelt dat hij misschien in de zorg voor verstandelijk gehandicapten gaat werken of bij defensie. Of hij wordt misschien boer. Maroua

Niet vrij door hangjongeren
Groepjes hangjongeren doen soms rare en enge dingen en met z'n allen kunnen zij iets ergs met je doen.
Samir, 11 jaar

wil juf worden of actrice en Mohamed wil naar de pabo of advocaat of penningmeester worden.

Hoe komt het dat je zo goed met mensen kunt omgaan?

Dat komt door Nederland. Het komt door Amsterdam. Ik heb het geleerd in Amsterdam van Anatoli, van de mensen die hier iedere dag komen. Je vraagt hoe het met ze gaat, je bent vriendelijk. Als je kijkt en niet bang bent, zodat je stil blijft.

Verslag: Riet van Wees

Waarom is een rookworst krom?

Maroua, Mohammed, Twan, Vanessa, Marleen en Nora in gesprek met buurtslager Ton van Schaick. Ondanks de regen zijn we allemaal op tijd in de winkel. We zijn met veel meer dan Ton van tevoren had gedacht. Maar we zijn zeer welkom en stellen ons voor aan elkaar.

Persoonlijke vragen

Al snel schiet de eerste vraag door de winkel. ‘Hoe oud bent u?’ Oeps, dat is meteen wel heel direct. Maar het antwoord komt: Ton is 60 jaar.

Hij is opgegroeid op een boerderij en werkte, als bijbaan, bij de slager. Zo is hij in het vak gegroeid.

‘Was dit ooit uw droom?’ willen we weten. Nou nee, eigenlijk wilde ik automonteur worden maar dat is er niet van gekomen. Maar ik geniet van dit ambachtelijke vak en doe dit met veel plezier.

Ton runt de winkel samen met zijn vrouw. Zij hebben drie zoons, die alle drie heel iets anders gaan doen. Dus als Ton met pensioen gaat, probeert hij de winkel te verkopen. Maar dat duurt nog wel even, gelukkig. Hij vindt het leuk dat hij door dit in-

terview erachter kan komen welke vragen jongeren van nu hebben. Nou, die vragen zijn er.

Wat vindt hij bijvoorbeeld van vegetariërs? Tja, dat moet iedereen natuurlijk helemaal zelf weten, maar ze missen wel erg lekker vlees! En vlees geeft goede bouwstoffen.

Hoe lang bent u hier al en wat betekent u voor de buurt?

Wij hebben al 28 jaar deze winkel. Buurtbewoners kennen ons. En wij kennen hen. Ze laten hier hun sleutel achter als dat nodig is. Of zoals een bovenbuurman die een beperking heeft: hij is altijd welkom en kan zijn hart luchten. Zo zijn er meer buurtbewoners. Elkaar accepteren is zo hard nodig!

Vindt u het belangrijk om met de buurtbewoners verbonden te zijn?

Jazeker, elkaar helpen, gedag zeggen, daar draait het om. Zo zorg je samen voor een veilig gevoel in de buurt. Ik leef erg mee met de mensen hier. Waar ik kan helpen, help ik. Belangrijk vind ik ook dat je elkaar groet en aanspreekt op gedrag, bijvoorbeeld wanneer iemand op de stoep fietst.

Hoe zit het met kansen in de stad, met samen werken aan een goede toekomst?

Ton vertelt dat er veel veranderd is. Hij wil een goed product leveren en doet daar zijn best voor. Producten zijn veranderd. Hij gaat daar bewust mee om, zoals minder zout in het vlees en duurzaam en verantwoord gekweekt.

Over veiligheid en vrijheid

U sprak over een veilig gevoel in de buurt. Heeft u ooit iets onveilig meegemaakt in uw winkel?

Ja, helaas, ik ben een keer overvallen op een zaterdagochtend om kwart voor zeven. Er kwam iemand

binnen met een pistool. Dat was heel naar. Hij heeft mijn geld meegenomen. Ik was blij dat ik 's avonds weer gewoon thuis op de bank zat. Wat een avontuur.

Wat was het gevolg hiervan?

Ik ben een stuk oplettender geworden. Maar niet bang, ik wil me niet laten leiden door angst. Ik ben alert.

Voor veiligheid is het nodig dat we ons vrij voelen, dat we kunnen doen en zeggen wat we graag willen, maar niet ten koste van anderen. Ik heb een sociaal-maatschappelijke en dienstverlenende functie hier, ik voel me betrokken bij de buurt-

bewoners. En dat wil ik blijven doen.

Maar het wordt wel moeilijker. De mensen gaan steeds vaker naar de supermarkt. De supermarkt verdrijft eigenlijk de kleinere winkels. En ze zijn zo groot, dat er geen betrokkenheid meer is bij de bewoners. Er zijn al veel kleinere winkels weg. Daar is veel horeca voor in de plaats gekomen. En in de straat we-melt het van de thuisbezorgers.

Dus, concluderen wij samen, door bij kleinere winkels, zoals uw slagelij, onze boodschappen te doen, werken we meteen mee aan meer veiligheid in de buurt!

Tot slot laat Ton ons de rookkast zien. Hij toont ons hoe worsten worden gemaakt. En legt ons uit, waarom een rookworst krom is. Dat komt door de darmen waarin het vlees wordt gestopt. Darmen kronkelen nou eenmaal!

Verslag: Aly Cnossen

Fijne plek die rustig is en waar niks moet
Ik vind Zweden een fijne plek om te zijn, omdat het daar heel rustig voelt. Alsof niks moet. Alleen ik en de natuur. Laatst zijn we erachter gekomen dat we voor 30 procent Scandinavisch zijn. Misschien is het daarom dat we het daar zo fijn vinden.
Brida, 11 jaar

Nawoord

Velen werkten samen aan het tot stand komen van dit boekje.

Opvallend is dat de kinderen veel weten van de Tweede Wereldoorlog en over wat er in deze tijd in de wereld gebeurt. Velen hebben daar zelf ook iets van meegemaakt. Zij spreken uit ervaring.

Er zijn twee buurtwandelingen gemaakt. Kinderen en ouderen liepen door de buurt. In de Lomanstraat hoorden we over Joodse bewoners die in onze buurt woonden en omgekomen zijn in een concentratiekamp. We struikelden over hun namen in de stoep. Paul Heerink, Christine de Pee, Frans Schouwenaar en Riet van Wees vertellen verhalen onderweg. We hoorden het verhaal over de heer Masseling, die wordt herdacht op de Amstelveenseweg. We wandelden erheen. Ook stopten we bij de gevangenis in de Havenstraat. Aly Cnossen maakte er een verhaal van. Er zijn wandelingen gemaakt met een groep tieners van Combiwel. Vanessa Hogendorp, Henriëtte Kruyt, Nora de Vries en Marleen Oostenbrink begeleidden de kinderen. En ook met groep 8 van de Eloutsschool, met hun leerkrachten Fa Chang Chain en Marion Blocq-Zanten.

Dit boekje wordt uitgereikt aan alle deelnemers van een Vrijheidsmaaltijd in de Willem de Zwijgerkerk. Tijdens die

bijeenkomst spreken we met elkaar over vrijheid met medewerking van Dialoog in Actie. Gert-Jan Wijnands en Joke Jongejan van deze organisatie stellen het gespreksonderwerp samen. Wanneer dat plaatsvindt weten we nu (door de coronacrisis) nog niet.

Het vrijheidsverhaal van de heer Masseling, die op 7 mei 1945 op de Amstelveenseweg is neergeschoten, is in dit boekje opgenomen. De erfgoeddragers van dit verhaal zijn bij zijn dochter op zoek geweest.

Met dank aan

Buurtbewoners, kinderen, ouders, verhalenvertellers, Dialoog in Actie, Combiwel-medewerkers, de Eloutsschool, Joke de Jonge, Cordaan Olympisch Kwartier, Stuurgroep Olympisch Kwartier, Stadsdorp Olympia, Willem de Zwijgerkerk, Bestuurscommissie Zuid, Nationaal Comité 4 en 5 mei Amsterdam, Annel van Houts, Aly Cnossen, Riet van Wees, Frans Schouwenaar,

De foto's zijn van Annel van Houts, Aly Cnossen, Marion Blocq-Zanten, Christine de Pee, Vanessa Hogendorp en Misja van Lanen en komen uit de archieven van verhalenvertellers.

Eindredactie Mieke van den Berg
Typografie Ar Nederhof
Druk Mediacollege Amsterdam onder leiding van André Weel.

